

Eikenspintkever: Een killer voor jonge eikenbomen

Eiken worden in Nederland, maar ook in de rest van Europa, veel aangeplant in het buitengebied. Het zijn waardevolle bomen die vele generaties meegaan en veel insecten aantrekken. Boomkwekers die veel eiken kweken worden echter in toenemende mate geconfronteerd met klachten over keveraantastingen die de jong aangeplante eiken aantasten. In vele gevallen treft het een aantasting van de *Scolytus intricatus*.

Auteur: Hans Smeets

Kopers van de nieuwe aanplant wijzen vaak met een beschuldigende vinger naar de leverancier van de eiken, in de veronderstelling dat deze kleine kevers meegeleverd zijn met de partij bomen. Boomkwekers spannen zich echter in om bomen te leveren die bijna ziekten- en plagenvrij zijn. NAK-keurmeesters en adviseurs zijn kind aan huis bij de kwekerijen en bomenbedrijven. De kans dat er spintkevers vanuit de kwekerij meekomen, is dan ook erg klein. Bovendien kunnen kwekerijen ook nog op beperkte schaal chemische middelen inzetten om schadelijke insecten als de *Scolytus* te doden. Om inzicht te krijgen in de daadwerkelijke afkomst van de kevers, is het van belang om de biologie van deze kevers te kennen.

Dood houtopruimer

Eikenspintkevers, ofwel *Scolytus intricatus*, behoren tot de groep van de bastkevers. Tot deze groep behoren onder andere ook de grote en

kleine iepenspintkever en de ongelijke houtkever (*Xyleborus dispar*).

In Nederland komt meestal één generatie voor van de eikenspintkever, soms betreft het twee generaties. De insecten zwermen uit in mei-juni en soms in september. Volwassen kevers zijn 2,5 tot 4 millimeter lang en hebben een zwart halsschild en roodbruine vleugels. Heel karakteristiek voor de eikenspintkever zijn de vraatgangen die je kunt aantreffen onder de bast. Vanuit de hoofdgang maakt de kever 1 tot 3 centimeterlange karakteristieke zijgangen. Larven vreten vanuit de moedergang slingerende gangen van 10 tot 15 centimeter lang.

Scolytus intricatus komt vooral voor op eik. Soms zie je deze kevers ook op soorten zoals de beuk, haagbeuk, berk, iep, wilg, populier, wilde- en paardekastanje en hazelnoot. In alle gevallen gaat het om bomen die zich in een stresssituatie bevinden. Bij bestudering van diverse projecten

valt het op dat de kevers bomen bezoeken die slecht groeien, de kever is namelijk een dood houtopruimer. Goed groeiende bomen slaan zij over. Het eerste jaar na aanplant is het meest kritiek voor de jonge bomen. De bomen moeten wennen aan de nieuwe standplaatsomstandigheden en ondanks goede plantomstandigheden zullen sommige bomen het in het voorjaar toch moeilijk krijgen. Kevers die afkomstig zijn van eiken uit de directe omgeving van de nieuwe aanplant halen de slecht groeiende bomen eruit en leggen er massaal eitjes in.

Schade

In de takoksels van voornamelijk eikenbomen vreten eikenspintkevers een hoeveelheid hout weg ter grootte van de kever zelf. Hierdoor kunnen takken van de bomen verdrogen en afsterven en uiteindelijk afvallen. Na de rijpingsvraat boren zij gaatjes in zwak

groeïende bomen en leggen hierin een moedergang aan. In enkele gevallen kunnen de kevers de schimmel *Ceratocystis* meenemen. Deze schimmel kan ertoe bijdragen dat de toch al slecht groeiende bomen afsterven.

Monitor de omgeving waar je nieuwe eiken plant goed. Op plekken waar jonge bomen aangetast zijn met boorgaten staan vaak oude bomen in de buurt, waarvan sommige dode takken bevatten. De kans is groot dat de eikenspintkevers daar het dode hout aan het opvreten zijn en overvliegen naar de jonge aanplant. Dat is belangrijk om te weten, om nogmaals te onderstrepen dat de kevers niet initieel in jonge aanplant zitten, maar van elders komen. Zet dus geen jonge eiken in de buurt van oude eiken die dode takken bevatten en waarvan na inspectie is gebleken dat er eikenspintkever opzit.

De actieradius van de eikenspintkevers is niet ver, slechts honderd meter. Kevers kunnen zich echter wel laten meevoeren met de wind. Dan kunnen ze grotere afstanden afleggen. Kevers kunnen zich ook laten verspreiden door zich op te houden tussen pallets en in kratten. Op die manier voert transport ze mee.

Bewapening tegen de eikenspintkever

Bij de aanplant van jonge eiken is het daarom van groot belang om te zorgen voor optimale groeiomstandigheden. Zorg voor een ruim plantgat, waarbij storende lagen gebroken zijn. Kijk ook naar de grond in de berm waar de boom komt te staan: De jonge bomen komen van een kwekerij met een veel hoger organische stofgehalte. Nederlandse boomkwekerijen zorgen over het algemeen voor optimale groeiomstandigheden. Op de kwekerij zijn alle benodigde voedingsomstandigheden ruimschoots aanwezig. In de praktijk, zoals in wegbermen, zie je daarentegen dat eiken soms geplant worden in grond met een heel laag organisch stofgehalte (1,5 tot 2 procent). Analyses wijzen soms uit dat hoofdelementen zoals magnesium en kali soms in heel lage concentraties aanwezig zijn. Gebruik om die reden een bodemverbeteraar en voer eventueel (kunst)mest toe na de aanplant. Inzet van mycorrhiza's kan ook een positieve bijdrage leveren aan een goede aangroei van de bomen. Regelmatig water geven is van het grootste belang. Afwezigheid van regelmatige wateraanvoer is een van de hoofdredenen voor een slechte hergroei. Zorg na de aanplant dan ook voor een goede gietrand, want soms staan de bomen op een talud en loopt veel water weg langs het talud en bereikt het zo

de boomwortels niet. Een drainagebuis in het plantgat aanbrengen kan nuttig zijn. Haal ook de kruidenvegetatie rondom de plantstrook weg. Grassen kunnen veel vocht wegnemen, wat ten koste gaat van de bomen.

Snoei van de bomen bij aanplant is ook van belang. Bij het rooien van de bomen wordt een groot deel van de wortels weggesneden. Zeker

bij bomen die met kluit geplant worden. Door het weghalen van een deel van het zijhout van de bomen ontstaat er weer een evenwicht. Minder blad betekent minder verdamping en daardoor kan de jonge boom energie steken in de aanmaak van nieuwe wortels. Het aanbrengen van lijnbanden kan oplossing bieden om kevers weg te vangen. Het

Hans Smeets: "Indien je eiken plant in de buurt van oude eikenlanen, let dan erg goed op de aanwezigheid van spintkevers."

aanbrenen van knoflookpreparaten bleek eerder geen succes te hebben. Boomkwekerijen kunnen de kevers goed bestrijden met Deltamethrin, maar dit bestrijdingsmiddel is niet toegestaan in het openbaar groen. Bespuiting met Calypso is wel toegestaan. Zwaar aangetaste bomen kun je het beste rooien en verbranden. Composteren kan ook, maar het is dan wel van groot belang dat dit gebeurt op korte termijn. Indien het hout te lang in een depot zit, kunnen de kevers in mei-juni toch uitvliegen en een nieuwe 'gastheer' zoeken. Er loopt op het moment nog onderzoek naar een bestrijdingsmiddel tegen de eikenspintkever in de vorm van feromonenvallen. Voor de Scolytus is een dergelijk product helaas nog niet op de markt. Advies is dus om goede gezonde bomen te kopen en veel aandacht te besteden aan plantgat en nazorg.

Hans Smeets is werkzaam als adviseur laanbomen, vruchtbomen en stedelijk groen bij adviesbureau DLV Plant, Team boomteelt.

Boorgat van de eikenspintkever. Op het wondvocht komen wespen en vliegen af.